172967

(35/ Тридцять пять окремих таб/

Г. ДУБИНСЬКИЙ

Наш літературний Парнас

ДВУ

УСРР
ДЕРЖАВНЕ
ВИДАВНИЦТВО

~~9076~~

К. Э.

Не видається
до дому

НАШ ЛІТЕРАТУРНИЙ ПАРНАС

СУЧАСНІ УКРАЇНСЬКІ
ПИСЬМЕННИКИ В ШАРЖАХ

Гр. ДУБИНСЬКОГО

138335

172967
26 VI 31 р.

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО УКРАЇНИ
ХАРКІВ * МСМХХХ * КИЇВ

~~14366~~

Бібліографічний опис цього видання вміщено в „Літопису Українського Друку", „Нартновому репертуарі" та інших покажчиках Української Книжкової Палати.

ТРЕСТ
„КИЇВ-ДРУК"
ПЕРША
ФОТО-ЛІТО-ДРУКАРНЯ
Сінний майдан
№ 14.
ТЕЛЕФОН
34-95

Обкладинка Г. Дубинського

Київськ. Окрліт № 207. 35 мал. Зам. № 1168—1000—12 стор. 1930.

ЛІТЕРАТУРА В КРИВОМУ ДЗЕРКАЛІ

Ми завжди говоримо про наші літературні справи дуже серйозно.

Поважно-суворий тон — це стильове обличчя майже всієї радянської критики та й усіх публіцистичних висловів з приводу творчости наших письменників, з приводу літературної ситуації.

Але декому цей тон не до вподоби... Дехто — за легкість і легковажність розмов про літературу ладен віддати всі серйозні питання й проблеми, що стоять перед нами. І не можемо ми тих, хто тільки те й робить, що на ввесь рот позіхає, слухаючи наші теоретичні, критичні, публіцистичні висловлювання й суперечки, хто натомість чекає і від літератури, і від критики тільки легкотравної розваги, — не можемо ми їх не звати міщанами, обивателями від літератури або, — це вже найобразливіше — «авангардівцями»-поліцуківцями.

А втім ми можемо все ж нарікати, що сміху в нас замало, що натрапляємо ми на нашому літературному полі тільки — і то зрідка — на сарказм полеміста, на холодну усмішку трибуна чи прокурора літературного абож — це частіше — на регіт блазня!

Та ущіплива прокурорська усмішка завжди занадто холодна, і регіт блазня — завжди недоречний, цинічний, одворотний.

А де ж таки справжній гумор? Де влучна літературна пародія? Хто в нас спадкоємець Маркіза Попелястого?[1]

Цього нема... Є Остап Вишня... ще раз Остап Вишня... одне слово, є Остап Вишня з усіма його позитивними й негативними рисами. І як раз тому, що з гумором у нашій літературі зовсім не гаразд, гадаємо, що вчасно прийшов на допомогу нашим письменникам, критикам, діячам літературним із своїм альбомом графік Г. Дубинський. Його дотепні, веселі, а часто й в'їдливі колючі зариси уважного, вдумливого спостерігача, але не вчасника нашої літературної праці, можуть нагадати, що поза нашими діловими або брутально-блюзнірськими шляхами в літературі й навколо літератури є ще якісь шляхи. Можуть бути очі, що ще якось дивляться на літературні твори й на тих людей, що ці твори пишуть. Є очі, які в усьому знайдуть скалочки отого загубленого сміху, які зберуть оті скалочки докупи і складуть широку картину нашого літературного життя — веселу, але не блюзнірську, не брутальну й не образливу.

Така власне і є в основному робота художника Дубинського.

Ми вважаємо, що він з честю виконав своє, нелегке завдання насамперед тому, що додержав такту спостерігача, що, шукаючи сміху, не натрапив на регіт і ані трохи не звульгаризував, не зміщанив, не зробив об'єктом вуличних дотепів серйозні справи літературної творчости й літературної боротьби.

Автор уміщених у цьому альбомі шаржів і карикатур на літературні теми — спостерігач безсторонній. Його позиція, нам здається, є позиція широкого радянського читача — не письменника, не критика й не викладача літератури української, не члена якоїсь із літературних груп. Що цей безсторонній спостерігач не є проте спостерігач безпринциповий, можна побачити з усієї роботи. Для прикладу досить порівняти, як він трактує, напр., І. Кулика, І. Микитенка, з одного боку, і В. Поліщука, з другого. Атрибути праці — для перших; свиня або сухоребра шкапа для другого — цей речовий антураж карикатур досить проречистий.

Доволі гостро і влучно характеризує карикатурист так зване «занепадництво», показуючи Є. Плужника, Г. Косяченка, Д. Фальківського (у загальній композиції під плякатом «Літературний Ярмарок»).

---

[1] Псевдонім для літературних пародій В. Еллана.

Особливо, певно, впадає в око читачеві окремо на ввесь зріст Фальківський (за провідною темою його збірки «На пожарищі»). Цього Фальківського виконано одмінно від інших робіт — малярським, а не графічним способом. До того ж цьому малюнкові не властивий сміх. А втім він є один з найсильніших і найглибших у збірці — тут способами образотворчого мистецтва показано ту трагедію бездоріжжя, що її, на думку критики, зазнав на певному щаблі свого розвитку поет Дм. Фальківський.

Ці зауваження побічні. Це — приклади до тези. Ми не беремо на себе невдячної ролі коментатора кожного з уміщених творів художника Дубинського. Бож хіба треба, наприклад, читачеві, що читав твори Досвітнього, пояснювати стилістичні особливості карикатури на письменника, елементи стилізації східньої графіки тощо? Хіба не зрозуміє читач, чому Косинка босий і з одрізом за поясом, чому Максимові Рильському надано рис типового представника найспокійнішої з людських професій — рибалки? Чому того ж, наприклад, Рильського зроблено цілком реалістичною технікою, а образам Семенка й Шкурупія надано рис малюнку сюрреалістичного тощо? Художник, природно, намагався добирати стилів, співзвучних творчості того чи того автора, відповідно ті стилі пародіюючи. Він намагався брати й до антуражу своєї теми риси, найприкметніші для творчости кожного даного автора, або такі риси, на яких найбільше спинялася критика.

Читач, знайомий з творчістю цих авторів, такі риси знайде й відчує; а читачеві, необізнаному з творчістю об'єктів сатири Г. Дубинського, всі ці риси, навіть коментовані, мало скажуть.

До того ж не можна увесь задум художника переказати «своїми словами». Це була б нісенітниця та й замах на самостійну мову образотворчого мистецтва.

Всі наші спроби розшифрувати образ, будуть приблизні й тільки послаблюватимуть та знецінюватимуть те, що читач може здобути з перших рук, знаючи творчість письменника та маючи перед очима малюнок Г. Дубинського.

Роботу свою Г. Дубинський не обмежив якимись певними рямцями. Цей альбом не претендує на будь-яку повноту, він ні в якому разі не повинен пляном своїм нагадувати підручник із сучасної української літератури, або пародію на такий підручник. В альбомі ми не знайдемо зовсім багатьох видатних представників художньої літератури і критики: нема тут Павла Тичини,

Вол. Коряка, П. Панча, В. Сосюри й багатьох інших. Художник цілком слушно не гнався за універсалізмом у своїй роботі, а подав тільки те, що близько бачив і добре знав.

Нема в альбомі й єдиного принципу трактування теми та єдиного стилю в оформленні шаржів і карикатур. Насамперед в альбомі є шаржі та карикатури, тоб то малюнки, що схоплюють тільки характерні зовнішні риси тої чи тої людини (Мик. Терещенко, Дм. Загул, М. Бажан, А. Головко тощо) та малюнки із складнішою темою, композицією, з цілим антуражем (велика група з прапором «Літературний Ярмарок» у руках Мик. Хвильового, М. Рильський, Б. Коваленко, В. Атаманюк, В. Поліщук та багато інш.).

Тому карикатури так само трактується не однаково: інколи за матеріял і провідну тему для карикатури береться моменти, зв'язані з громадською роботою того чи того літератора (так, Б. Коваленка змальовано в вигляді лицаря, що воює за пролетарську літературу, С. Щупакові надано рис кабінетного вченого в зв'язку з призначенням його на наукового співробітника Марксо-Ленінської катедри тощо); або мотиви творчости й мистецькі погляди письменника (Ол. Досвітній, М. Рильський, С. Скляренко, М. Зеров тощо); нарешті, просто використовується назви творів (Б. Антоненко-Давидовича «Смерть», О. Слісаренко «Чорний Янгол», В. Підмогильного «Місто» та інші).

Є, нарешті, і група середня між шаржем і карикатурою. Так, даючи шаржі на Миколу Вороного, на проф. Б. Якубського, художник насамперед використав прикметні індивідуальні риси цих людей — для Мик. Вороного ідеалістичний характер його творчости, а для проф. Якубського, безперечно, надзвичайну м'якість, толерантність його критичних виступів. Так само художник зважував не лише характер діяльности групи, до якої належить певний діяч літератури, а й індивідуалізував кожного з погляду особливостей його маніри виступати на літературному й громадському полі. Аджеж Б. Коваленко та Б. Якубський є члени одної літературної організації — ВУСПП, обидва виступали в київській «Літературній газеті», а художник узяв на увагу не лише принципові засади, а й маніру виступати кожного з них. Шаржуючи зовнішні риси Я. Савченка, Г. Дубинський акцентував так само й категоричність та рішучість його маніри виступати з критичними оцінками.

Інколи художник використовує для своєї теми й випадковий, нехарактерний антураж, досягаючи враження комізму тільки контрастом, тільки тим, що ставить якусь відому постать у зовсім невластиве їй оточення. Це найбільше виявилося у великій карикатурі з прапором «Ярмарок», де перед нами проходять аж 16 письменників (Ів. Кулик, І. Микитенко, В. Підмогильний, О. Влизько, Б. Антоненко-Давидович, В. Поліщук, Г. Косинка, М. Хвильовий, С. Пилипенко, Ол. Слісаренко, Є. Плужник, Дм. Фальківський, Гр. Косяченко, Г. Досвітній, М. Терещенко).

На сьогодні ця карикатура вже не може відповідати темі «Літературний Ярмарок», а втім вона не втратила значіння, подаючи різноманітний матеріял, зв'язаний з різними, подекуди вже перейденими, а все ж цікавими й сьогодні моментами в розвитку сучасної української літератури та почасти просто шаржі на окремих діячів літературних. Головний принцип цієї карикатури — контрастність ситуацій, але поруч з ними вжито й інших принципів (розвинено тему занепадництва тощо).

Г. Дубинський, подекуди уїдливо й гостро трактуючи різні літературні теми, в основному робить свої оцінки літературної ситуації в контакті з більшістю марксистської критики і з великим тактом додержує властивої цій критиці вдумливости щодо літературніх процесів. Він не зводить серйозних питань до дрібних «хатніх» шпильочок і вайлуватих дотепів, що деяким літераторам правлять за сурогат критичних оцінок. Це, звісно, в межах тематичних карикатур, бож у шаржах ніяких складніших питань поставити не можна.

На нашу думку, такту не додержано тільки в карикатурі на Вал. Поліщука — вершника, що на свині хоче в'їхати до пролетарської української літератури. Але Поліщук і хуліганський «поліщукізм» взагалі є явища, які навряд чи й міг би карикатурист трактувати інакше, особливо після появи на книжковому ринку такої гидоти літературної як «Авангард 3» — книжка, що її невідмінно від Дубинського оцінила вся радянська суспільність.

Такі в основному теми альбому Г. Дубинського і способи їх трактувати.

На велику увагу заслуговує фахова оцінка роботи художника-автора альбому. Ми цього завдання собі не ставили, гадаючи, що це справа спеціяльної мистецької критики, але

вона, певно, виконає це в нашій журнальній пресі після виходу альбому. Стилістична аналіза карикатур і шаржів буде, очевидно, досить складна, бо Г. Дубинський працював над ними в різних стилях. Бачимо тут французьку маніру другої половини XIX століття, впливи сучасної німецької графіки, різні способи умовного малюнку, зокрема пародійований сюрреалістичний стиль і, нарешті, більшість тем трактовано в звичайному реалістичному стилі. Стався такий еклектизм у художника через різноманітність літературних напрямків і стилів, що довелося йому відбивати. Це, звісно, не означає, що художник не міг досягти більшої одности в своїй роботі й надати альбомові певного стильового обличчя. Це, гадаємо ми, може ставити на карб художникові фахова критика, але це важко було б робити тільки в межах матеріялу, поданого в альбомі, а слід було б це питання розв'язувати в зв'язку з усією роботою Г. Дубинського як графіка.

Альбом Г. Дубинського має самостійну високу мистецьку вартість, а з літературного погляду він має завдання дати розвагу на літературні теми. Але ця розвага не вульґарна, витримана на певному ідеологічному й мистецькому рівні. До того ж цей альбом вносить свіжу нотку сміху в ділові будні нашого літературного будівництва.

Ф. Якубовський

1. *Мик. Терещенко*
2. *Остап Вишня*
3. *Ів. Ле*
4. *Вал. Підмогильний.*
5. *Ів. Кулик*
6. *Ол. Слюсаренко*
7. *А. Головко*
8. *Вол. Ярошенко*
9. *Юр. Яновський*
10. *Сем. Скляренко*
11. *Євг. Плужник*
12. *Ол. Досвітній*
13. *Мик. Бажан*
14. *Дм. Фальківський*
15. *Гр. Косинка*
16. *Бор. Антоненко-Давидович*
17. *«Літературний Ярмарок»*
18. *Дм. Тась*
19. *Ол. Копиленко*
20. *Дм. Загул*
21. *Вас. Атаманюк*
22. *«Нова Ґенерація»*

23. *Ол. Влизько*
24. *Мих. Семенко*
25. *Ґео Шкурупій*
26. *А. Панів*
27. *Мик. Зеров*
28. *Макс. Рильський*
29. *Вал. Поліщук*
30. *Мик. Вороний*
31. *Бор. Коваленко*
32. *С. Щупак*
33. *Фел. Якубовський*
34. *Як. Савченко*
35. *Бор. Якубський*

№172967
19 26/VI 31 р.

М. Терещенко
№1.

№ 172 967
26 VI 19 71

Остап Вишня

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖ. БІБ-ТЕКА
ім. В. Г. Короленка

№ 172967
29 26 VI 31 р.

№ 172967
26
VI

В. Підмогильний

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖ. БІБЛІОТЕКА
Народовська

172967
26
VI

І. Кулик

172967
26
VI

Ол. Сліcаренко

ДЕРЖ. БІБЛІОТЕКА * ХАРКІВСЬ
ім. В. І. Коновалова

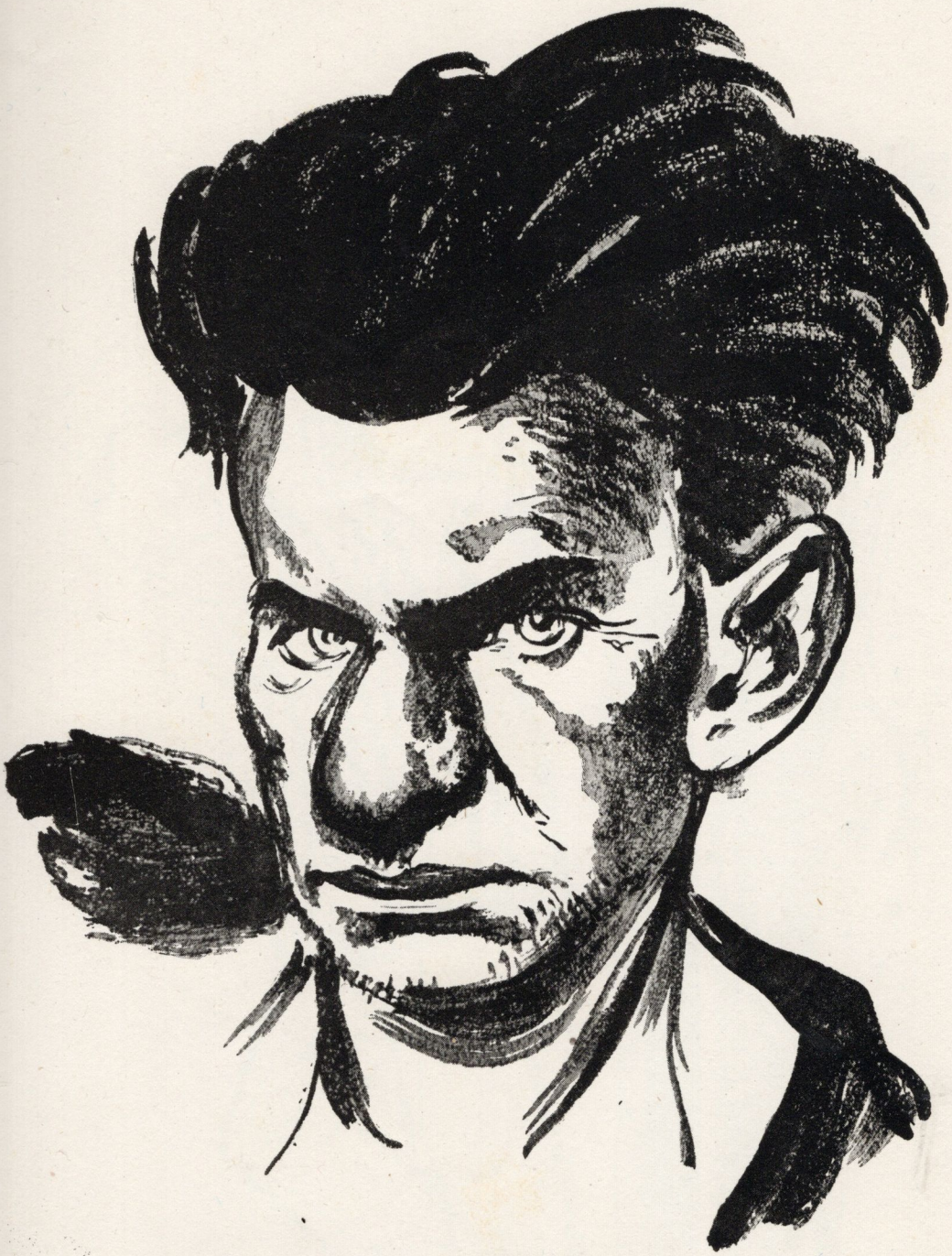

172967
26
VI

А. Головко

172967
26
11

№8

В. Ярошенко

ДЕРЖ. БІБЛІОТЕКА ... ХАРКІВСЬ...
М. В. І.
КОЛОНСЬКА

№ 172967
19 26 VI 31 р.

Юр. Яновський

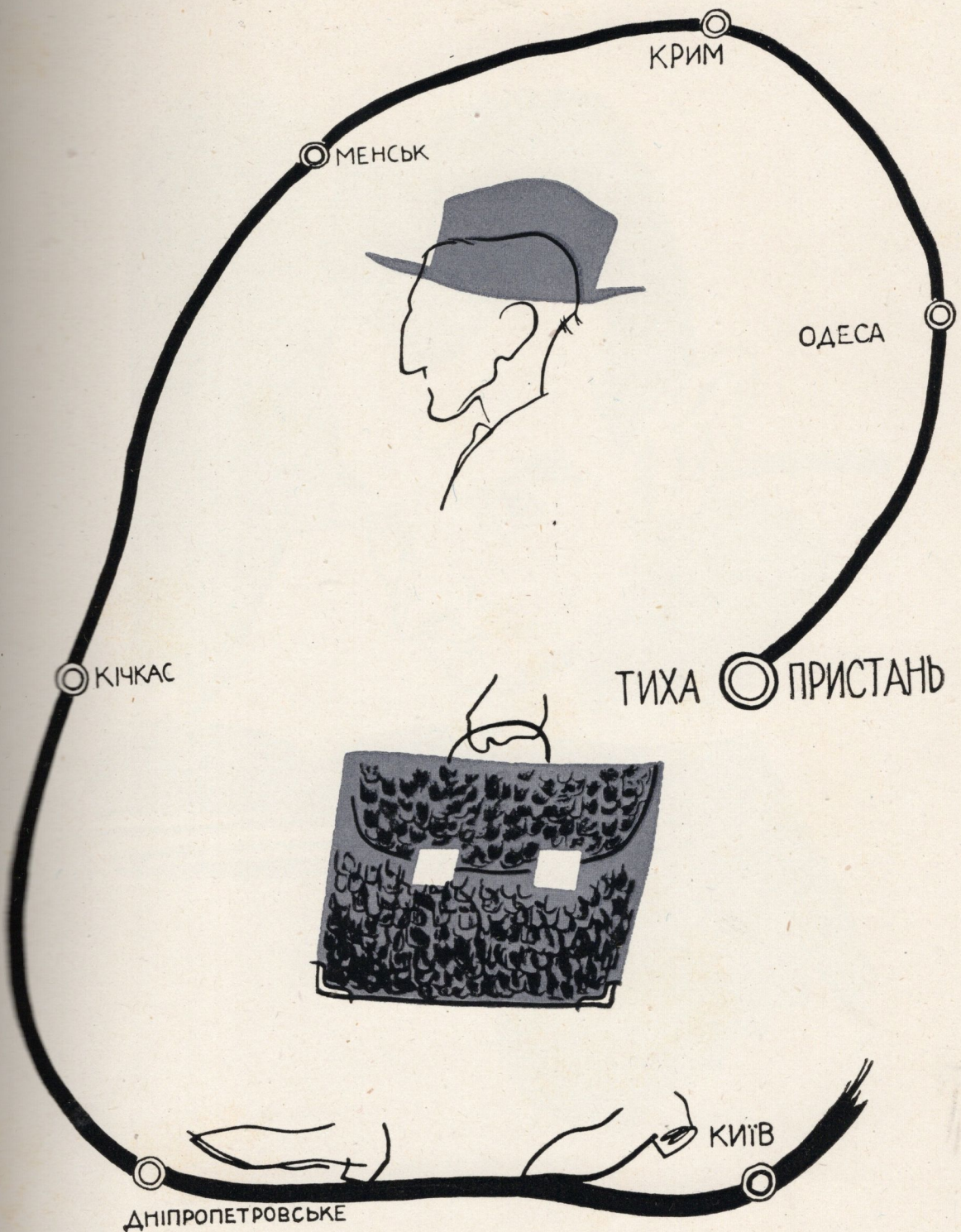

№ 172967
19 26 VI 31 р.

С. Скляренко

№ 172967
19 26 VI 31 р.

Евг. Плужник
VII

№ 172967
19 26/VI 31 р.

О. Досвітній

172967
26
71

Мик. Бажан

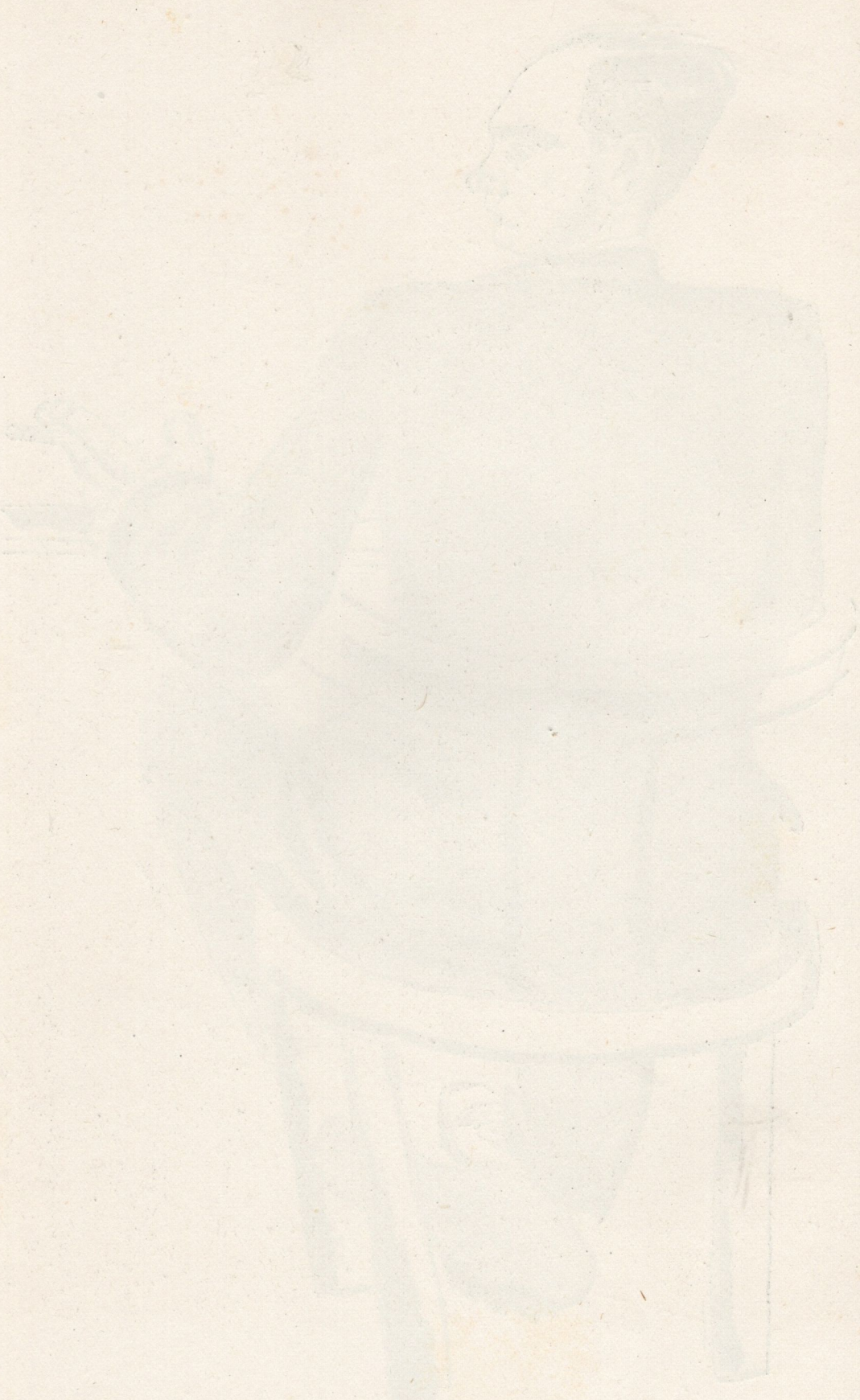

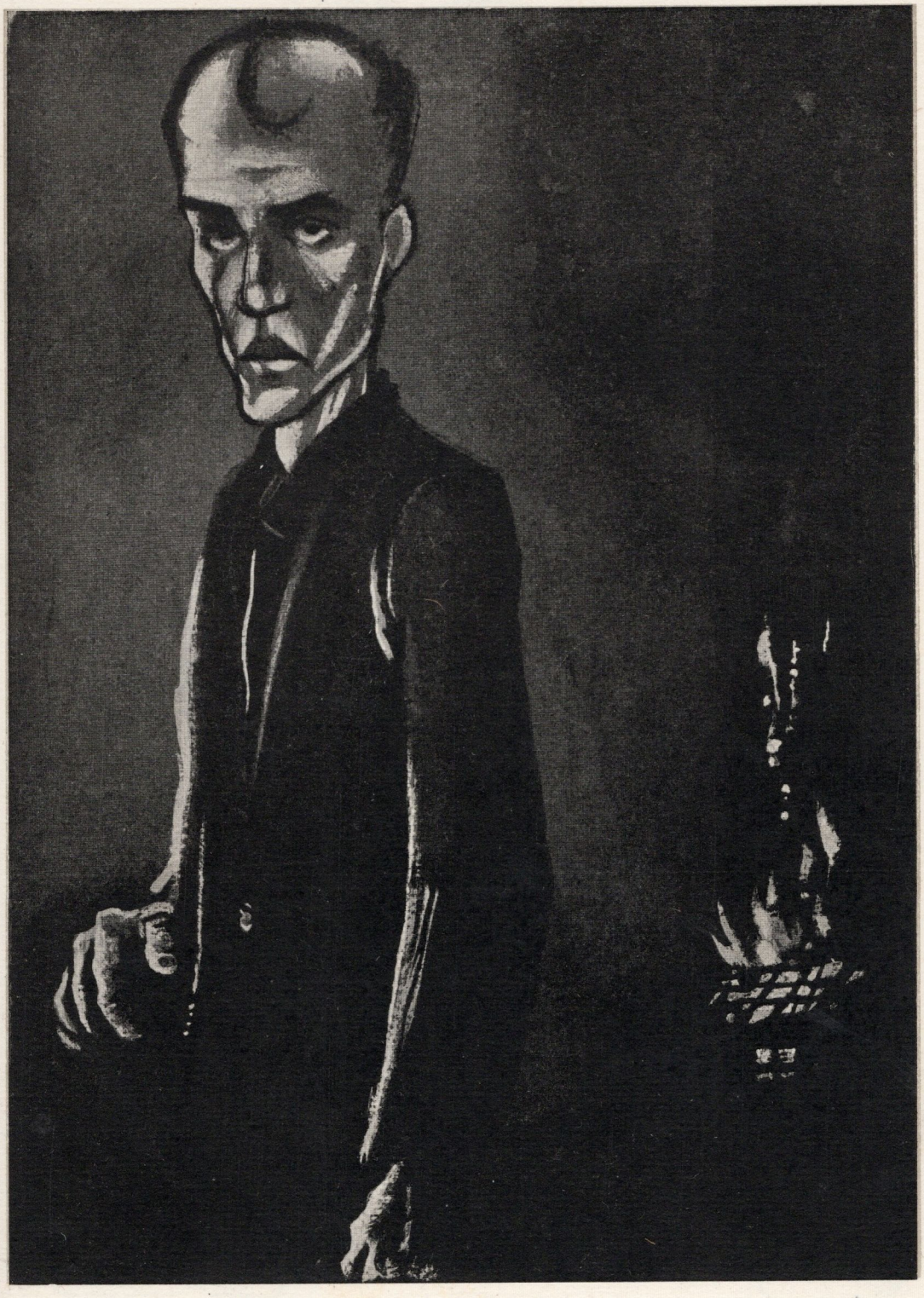

172967
26
VI

Д. Фальківський

№ 172967
19 26/VI 31 р.

Гр. Косинка

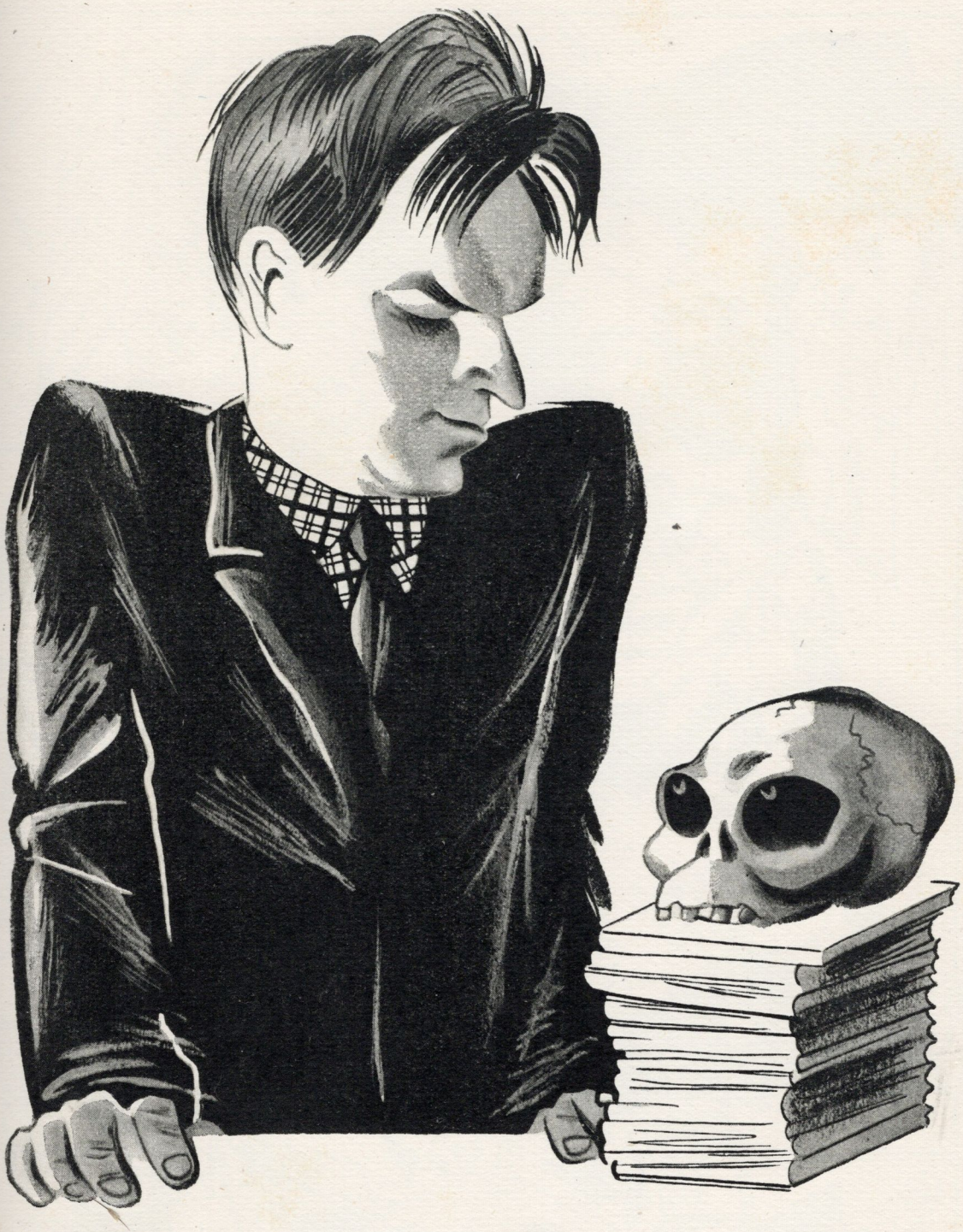

№ 172967
19 26/11 31 р.

Б. Антоненко-Давидович

ЛЕРМ... ...ОТЕКА ...ЯРКІВСЬКА

№ 172967
19 26. 31 р.
VI
W17.

Літературний Ярмарок»

172967

Дм. Тась

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΑΕΡΜ
ΒΙΒΛΙΟΤΕΚΗ

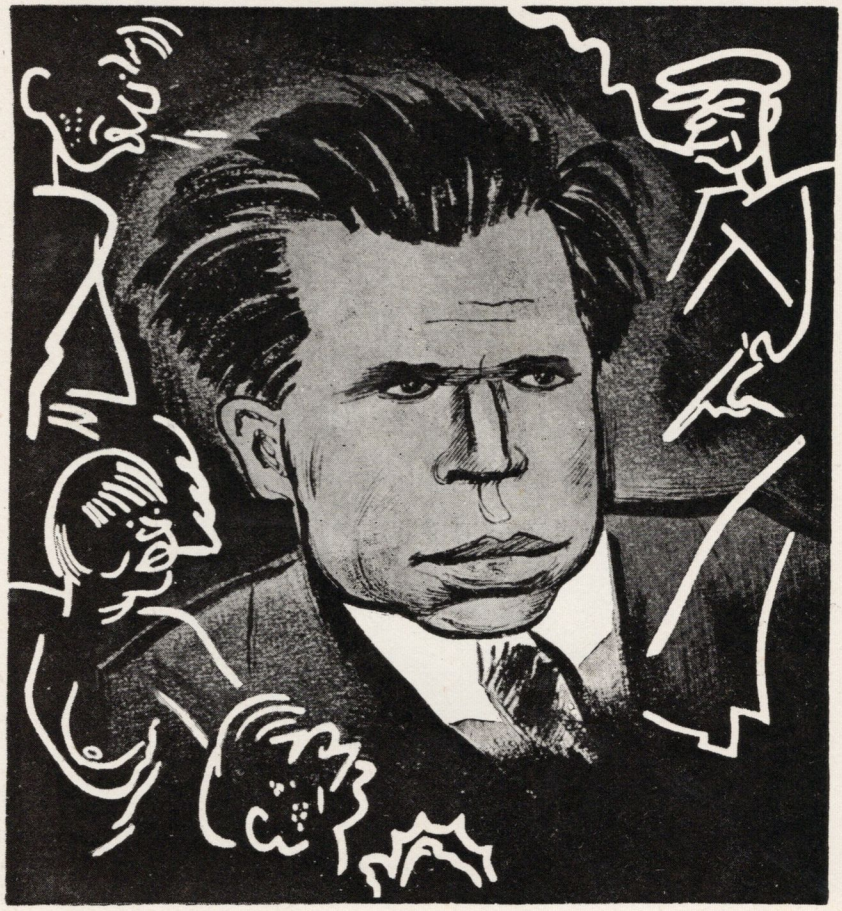

172967
26
VI

О. Копиленко

BIBLIOTEKA AEPM

№ 172967
19 26 31 р.
VI

Д. Загул
№ 20.

№ 172967
19 26 VI 31 р.

В. Атаманюк

W 21.

№ 172967
20
19 — VI — 31 р.

БІБЛІОТЕКА ХАРКІВСЬКА АЕРОМЕХАНІЧНА

№ 172967
26
VI

Гео Шкурупій

ЛАРИНСЬКА ДЕРЖ. БІБЛІОТЕКА
Кореневка
М. Б. Г.

№ 172967
26
VI

А. Паніе

№ 26.

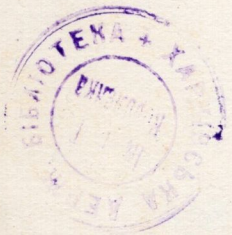

№ 172967
19 26 VI 31 р.

Мик. Зеров

БИБЛИОТЕКА

№ 172967
19 26/11 31 р.

М. Рильський

БІБЛІОТЕКА ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ

№ 17267
26
19 VI 31 р.

В. Поліщук

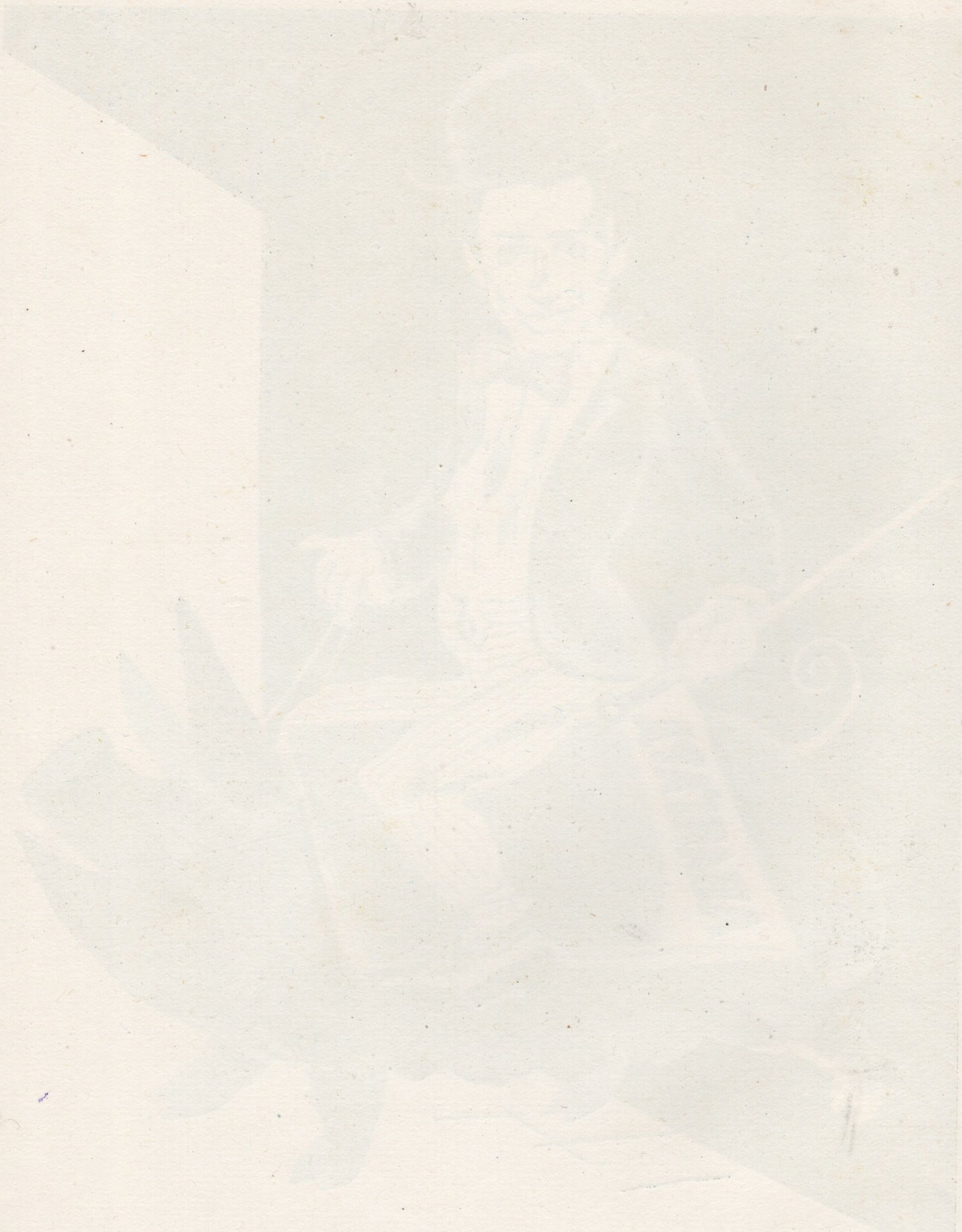

БІБЛІОТЕКА ДЕРЖ. ВИДАВНИЦТВА

№ 17217
1926 VI 31 р.

Мик. Вороний

BIBLIOTEKA

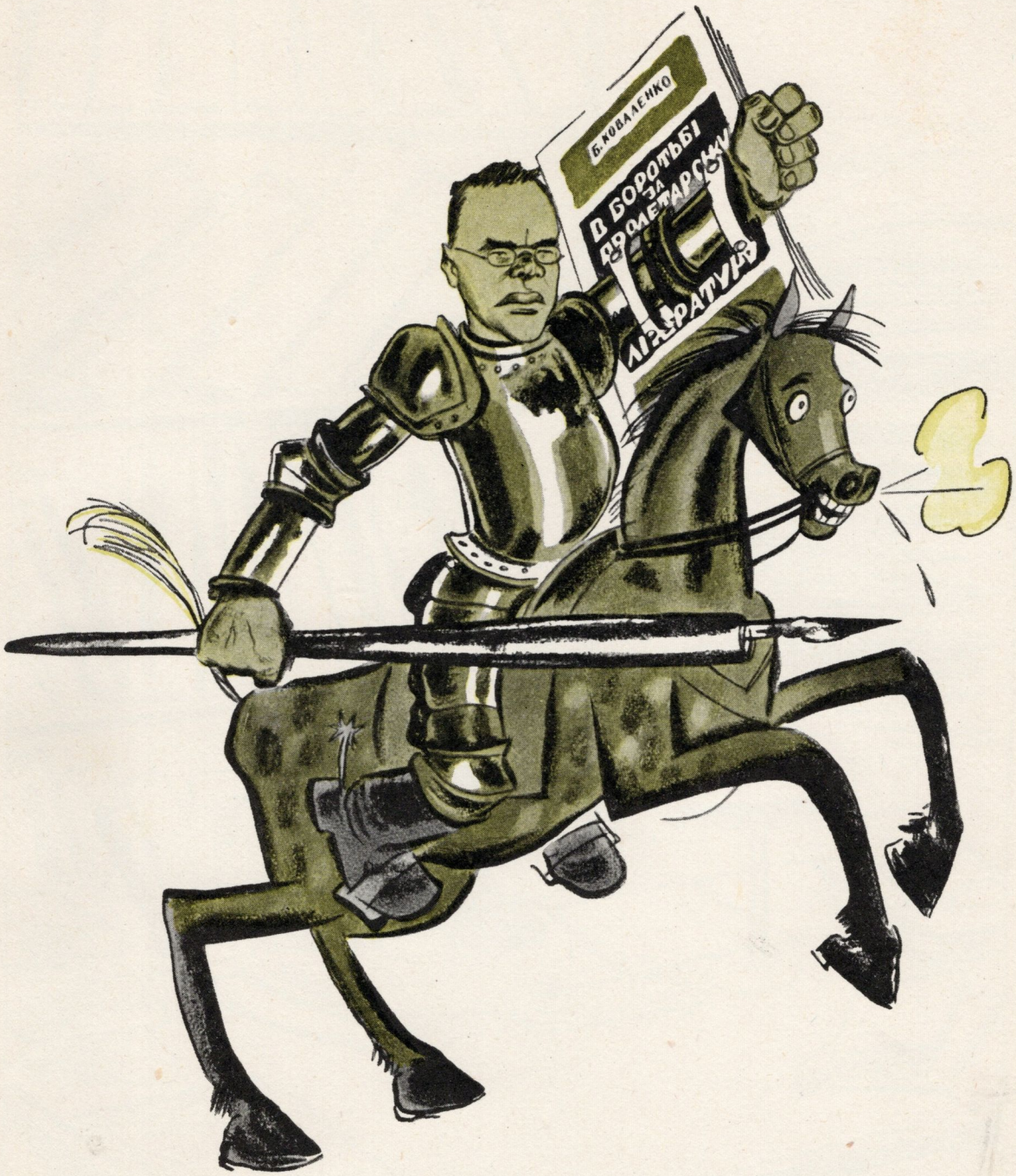

№ 172967
26
19 31 р.
VI

Б. Коваленко

ВНА ДЕРЖ. БІБЛІОТЕКА + ХА
ІМ. В. Г.
Короленка

№ 172967
19 26/VI 31 р.

С. Щупак

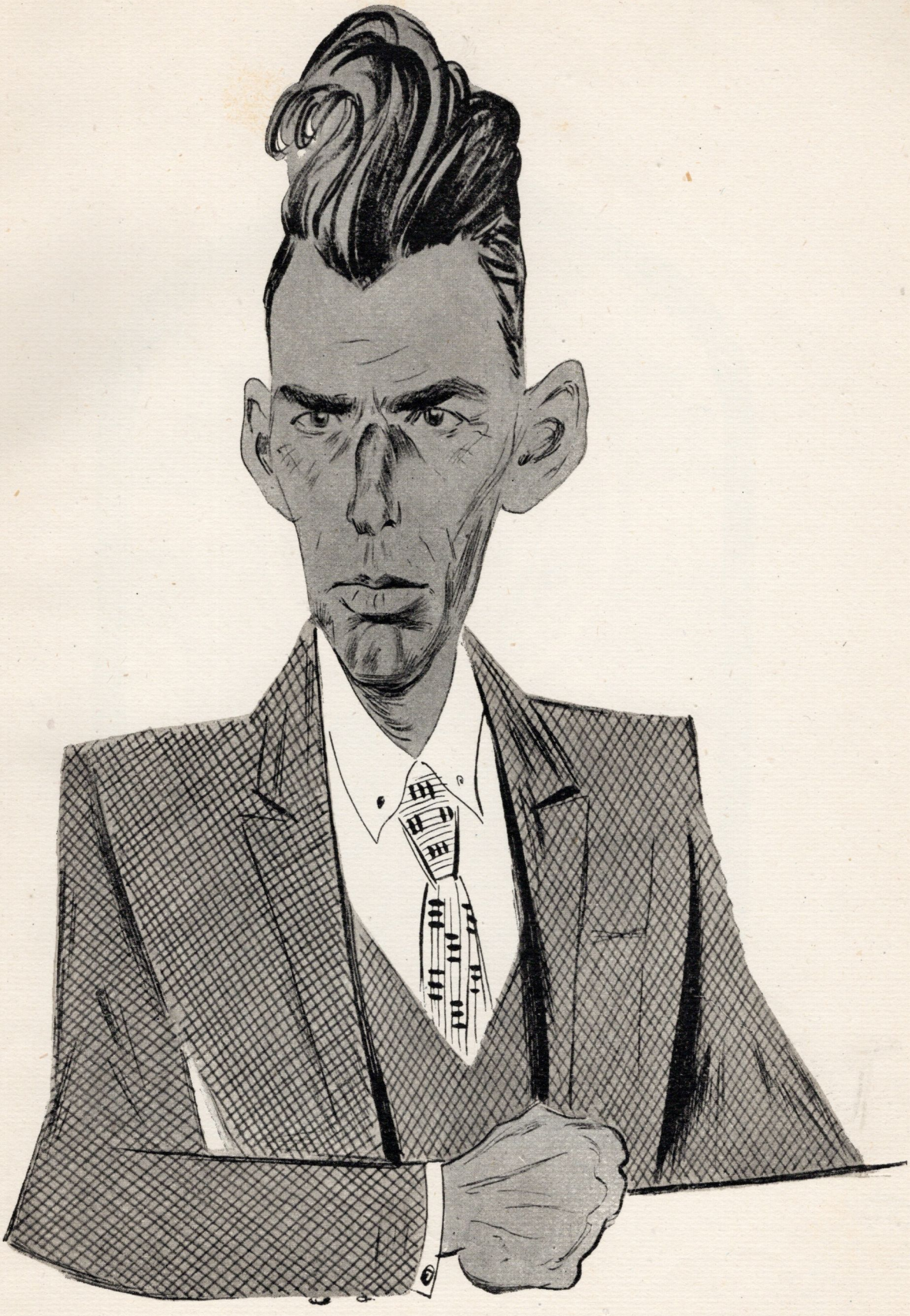

№ 172967
19 26 VI 31 р.

Я. Савченко

БІБЛІОТЕКА + ХАРКІВСЬКА ДЕРЖ.

№ 172967
26
VI

Б. Якубський

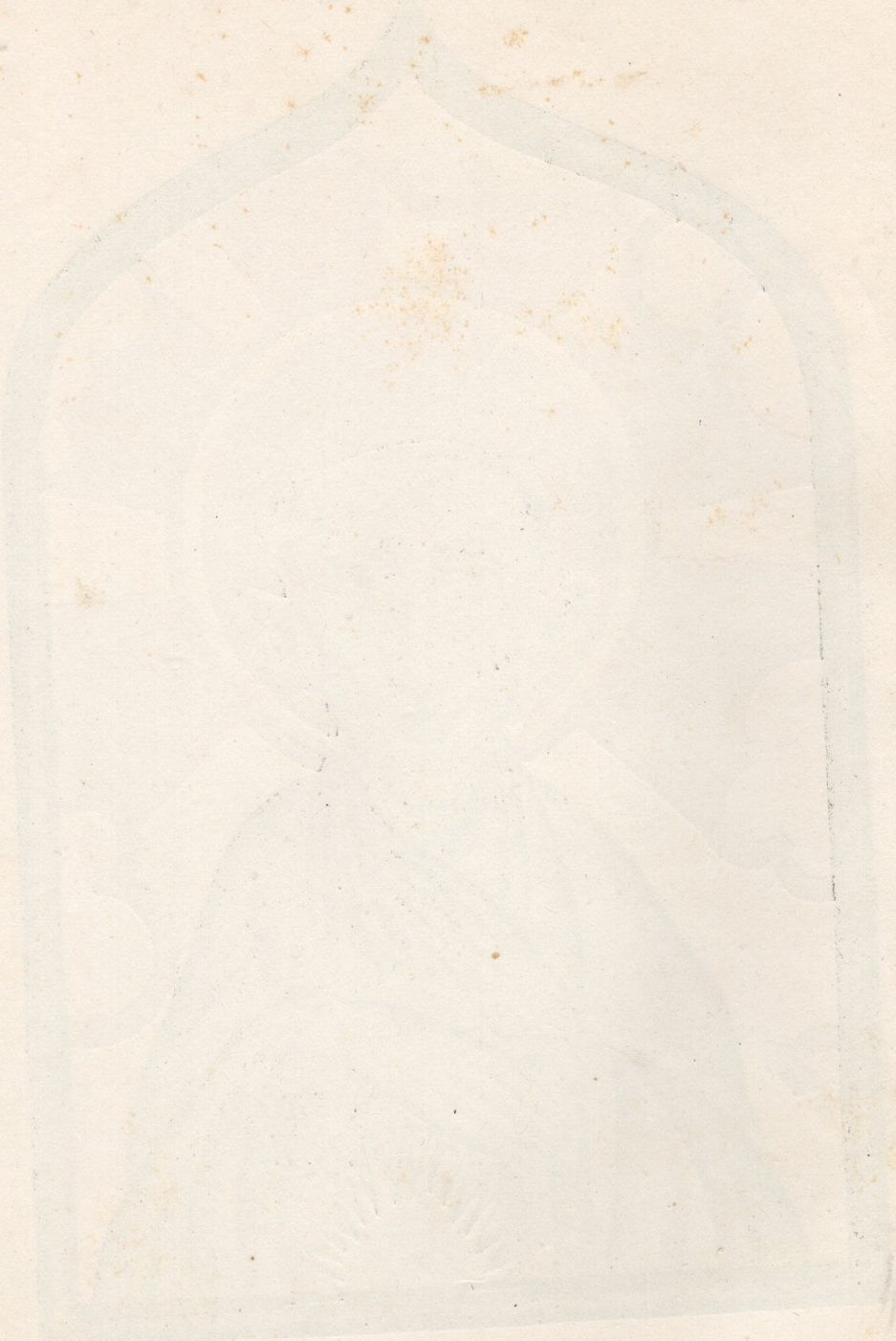

БІБЛІОТЕКА ХАРКІВСЬКА АЕРА

3817

Ціна 5 карб. 50 коп. (Р)